

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb eviduje zvýšený záujem medikov o prácu	2
Online, zdravoteka.sk, 9. 5. 2022, 7:00	
V košickej historickej radnici udelili ceny primátora na rok 2022	5
Online, slovenskyreporter.sk, 9. 5. 2022, 9:12	
HISTORIK JAKUB DRÁBIK VYSVETLIL, V ČOM TKVIE ÚSPECH FAŠISTOV „VIDIA SA AKO ELITA, KTORÁ ZACHRÁNI NÁROD OD ZÁHUBY“	10
Tlač, Prešovské noviny, 10. 5. 2022	

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb eviduje zvýšený záujem medikov o prácu [📄](#)

📅 9. 5. 2022, 7:00, Zdroj: zdravotnickespravy.zdravoteka.sk [📄](#), Vydavateľ: SITA Slovenská tlačová agentúra a.s., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 13 999 GRP: 0,31 OTS: 0,00 AVE: 761 Eur

Prijať plánujú 10 až 14 absolventov, pričom sa otvárajú možnosti najmä v rámci postgraduálneho doktorandského štúdia.

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb (VÚSCH) eviduje zvýšený záujem medikov o prácu. Do zamestnania sa k nim hlásia budúci absolventi lekárske fakúlt zo Slovenska, ale aj Českej republiky. Informoval o tom VÚSCH v tlačovej správe.

Nedávneho výberového konania sa zúčastnilo 28 študentov končiacich ročníkov lekárske fakúlt z Košíc, Bratislavy, Martina, Brna a Ostravy. Prijať plánujú 10 až 14 absolventov, pričom sa otvárajú možnosti najmä v rámci postgraduálneho doktorandského štúdia.

„Do zamestnania už boli prijatí aj dvaja lekári z Nemecka,“ povedal predseda predstavenstva a generálny riaditeľ VÚSCH Štefan Lukačín a vyzdvihol vysokú úroveň uchádzačov o zamestnanie. „Je to zároveň potvrdenie veľmi úspešnej intenzívnej spolupráce s Lekárskou fakultou **UPJŠ** v Košiciach,“ dodal generálny riaditeľ.

ZDRAVOTNICKE SPRÁVY

SPRÁVY

FARMACEUTI

ZDRAVOTNÉ SESTRY

Otvoriť Foto TU

Foto: www.facebook.com

9. mája 2022 • Zdravotnicke zariadenia

od Zdravotnicespravy.sk • SITA

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb eviduje zvýšený záujem medikov o prácu

Prijat' plánujú 10 až 14 absolventov, pričom sa otvárajú možnosti najmä v rámci postgraduálneho doktorandského štúdia.

Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb (VÚSCH) eviduje zvýšený záujem medikov o prácu. Do zamestnania sa k nim hlásia budúci absolventi lekárskech fakúlt zo Slovenska, ale aj Českej republiky. Informoval o tom VÚSCH v tlačovej správe.

Nedávneho výberového konania sa zúčastnilo 28 študentov končiacich ročníkov

lekárskych fakúlt z Košíc, Bratislavy, Martina, Brna a Ostravy. Prijat' plánujú 10 až 14 absolventov, pričom sa otvárajú možnosti najmä v rámci postgraduálneho doktorandského štúdia.

„Do zamestnania už boli prijatí aj dvaja lekári z Nemecka,“ povedal predseda predstavenstva a generálny riaditeľ VÚSCH Štefan Lukačín a vyzdvihol vysokú úroveň uchádzačov o zamestnanie. „Je to zároveň potvrdenie veľmi úspešnej intenzívnej spolupráce s Lekárskou fakultou UPJŠ v Košiciach,“ dodal generálny riaditeľ.

 Zdieľať

V košickej historickej radnici udelili ceny primátora na rok 2022

9. 5. 2022, 9:12, Zdroj: slovenskyreporter.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 1 679 GRP: 0,04 OTS: 0,00 AVE: 190 Eur

111

09.05.2022

5 Minút čítania

Košice: Spolu 26 jednotlivcov a kolektívov z oblasti vedy, výskumu, zdravotníctva, umenia, kultúry a športu si v sobotu popoludní v Historickej radnici na Hlavnej ulici prevzalo z rúk košického primátora Jaroslava Polačka (nezávislý) Ceny mesta Košice a Ceny, resp. plakety primátora mesta. O laureátoch Cien mesta za rok 2022 rozhodlo Mestské zastupiteľstvo na základe odporúčania komisie. Tá posudzovala 20 návrhov na ocenenie jednotlivcov a 10 na ocenenie kolektívov, ktoré bolo možné predložiť do 17. januára. Z týchto návrhov ako laureátov tohtoročných ocenení vybrala 8 jednotlivcov a tri kolektívy.

Pavol Hric spracoval digitálne mapy, radil budúcim manželom a založil múzeum

Jedným z ocenených osobností bol aj 66-ročný rodák z Nižného Žipova v okrese Trebišov Pavol Hric, ktorý už vyše 42 rokov žije v metropole východu. Dlhو nemohol uveriť, že práve on je jedným z laureátov Ceny mesta. Hovorí, že je síce srdcom Zemplínčan, no zároveň sa cíti ako plnohodnotný obyvateľ Košíc. Dlhoročný IT manažér si zo záznamu pozrel aj rokovanie Mestského zastupiteľstva, ktoré schvaľovalo držiteľov ocenení, no definitívne uveril, až po tom, keď mu to potvrdili na magistráte mesta. Na odovzdávanie ocenení prišiel z víkendového stretnutia, na ktorom sa zúčastnilo 22 členov ich rodiny a po slávnostnom ceremoniáli sa tam vrátil.

„Bol som naozaj veľmi milo prekvapený, že vôbec niekoho napadlo, aby ma nominoval. Spolu s mojimi spolupracovníkmi sme v meste spracovali viaceré digitálne mapy, s ktorými sa Košičania mohli stretnúť, ak sa potrebovali dozvedieť informácie k svojim pozemkom alebo záhradám. Po sčítaniach obyvateľstva sme spracovali aj topografické rozdelenie slovenských katolíckych diecéz a eparchií a vydali k tomu mapy.“

Spolu s manželkou sa venovali aj príprave mladých ľudí v predmanželských kurzoch. Občiansky sa angažoval aj počas nežnej revolúcie v roku 1989.

„Spoluorganizoval sme štrajk, mítingy pred Štátnou vedeckou knižnicou alebo vydávali časopis. Po roku 1998 som sa prestal politicky angažovať, v súčasnosti je jednou z mojich aktivít založenie Múzea obetí komunizmu na Moyzesovej ulici v Košiciach. To je otvorené od júna minulého roka a chceme v ňom najmä mladým ľuďom priblížiť toto obdobie našej histórie.“

KTO ZÍSKAL CENU MESTA KOŠICE?

Jednotlivci:

Ing. Ladislav Gööz – za dlhoročnú aktívnu verejnoprospešnú činnosť pre rozvoj mesta a komunity

Ing. Pavol Hric – za významný celoživotný prínos v oblasti duchovného a spoločenského života a angažovanosť za slobodu a spravodlivosť v spoločnosti

plukovník vo výslužbe MUDr. Milan Husfák, in memoriam – za mimoriadne významné pracovné výsledky a celoživotný prínos v oblasti otorinolaryngológie

Jozef Jurko, in memoriam – za významný celoživotný prínos v kultúrnej, umeleckej a publicistickej činnosti

doc. Mgr. Art. Peter Kerekeš, ArtD. – za vynikajúce tvorivé výkony a významné výsledky v oblasti filmového umenia a reprezentáciu Košíc v oblasti kultúry na Slovensku i v zahraničí

Ľudovít Matyás – za celoživotné zásluhy o rozvoj futbalu a podporu športu v meste Košice

prof. MUDr. Daniel Pella, PhD. – pri príležitosti životného jubilea, za významné vedecké a pedagogické výsledky v oblasti preventívnej kardiológie v celoeurópskom meradle a za rozvoj a modernizáciu Lekárskej fakulty **UPJŠ** v Košiciach

Ľubomír Záhon – pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný osobný a profesionálny prínos v oblasti dramatického umenia v Košiciach.

Kolektívy:

Kolektív Kliniky pediatrickej anestéziológie a intenzívnej medicíny Detskej fakultnej nemocnice Košice – za intenzívnu vysokošpecializovanú starostlivosť o deti v kritických situáciách v rámci celého východoslovenského regiónu

Univerzitná veterinárna nemocnica – za aktívny podiel na realizácii celosvetovej koncepcie spoločného zdravia a významný prínos k zvládnutiu náročných podmienok počas pandémie Covid-19

Vedecký tím Strojníckej fakulty TUKE pod vedením prof. Ing. Tomáša Brestoviča, PhD. – za implementáciu vodíkových technológií v oblasti energetiky a automobilového priemyslu.

KTO ZÍSKAL CENA PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

Jednotlivci:

MUDr. Ján Babík, CSc. – za významný celoživotný osobný a profesionálny prínos v oblasti vývoja liečby popálenín a rekonštrukčnej chirurgie na Slovensku

René Babušík – pri príležitosti životného jubilea, za významný dlhoročný prínos v oblasti športu a podporu mládežníckeho futbalu v meste Košice

Zdeněk Belko – za príkladnú dlhoročnú prácu vodiča mestskej autobusovej dopravy a podporu športu v Košiciach

Jaroslav Dvorský – za dlhoročný prínos v oblasti umenia a reprezentáciu mesta Košice doma i v zahraničí

Marián Forrai – za dlhoročný osobný a profesionálny prínos pre rozvoj ZOO Košice

Ján Grega – za aktívny prínos v oblasti kultúry a podporu tradícií v meste Košice

mjr. Dušan Horňák – pri príležitosti významného pracovného jubilea 40 rokov v zložkách požiarnej ochrany za dlhoročný odborný prístup pri zabezpečovaní protipožiarnej bezpečnosti mesta Košice

prof. Ing. Mária Mareková, CSc. – pri príležitosti životného jubilea, za vedeckú a pedagogickú činnosť pri príprave budúcich lekárov a doktorandov v študijnom programe Klinická biochémia

prof. MVDr. Jozef Nagy, PhD. – pri príležitosti životného jubilea, za významný podiel na vybudovaní a rozvoji štruktúry vnútorného systému kvality vzdelávania

prof. MUDr. Alexander Ostró, CSc., MBA – pri príležitosti životného jubilea, za mimoriadny osobný a profesionálny prínos v oblasti medicíny v odbore gynekológia a pôrodníctvo a významnú pedagogickú a publikačnú činnosť

Tatiana Paľovčíková – Paládiová – pri príležitosti životného jubilea za dlhoročný prínos v oblasti kultúry

PhDr. Jarmila Uhríková – pri príležitosti životného jubilea, za významný dlhoročný prínos pri formovaní mládeže v oblasti mediálnej gramotnosti.

Kolektívy:

Florbalový a bedmintonový klub Akademik Technická univerzita Košice – pri príležitosti 20. výročia založenia, za podporu športových talentov v meste Košice a úspešnú reprezentáciu doma a v zahraničí

Športový klub Hornets Košice – za podporu mládežníckeho športu a úspešnú reprezentáciu mesta Košice a Slovenska vo vodnom póle.

KTO ZÍSKAL PLAKETU PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

Ing. Ján PIATKO – za dlhoročnú aktívnu činnosť v prospech seniorov mesta Košice.

OLYMPUS DIGITAL CAMERA

Autor: no vo

Covid-19

Krimi

Slovensko

Svet

Šport

Eva Černá

Videa

Rozhovory

V košickej historickej radnici udelili ceny primátora na rok 2022

📍103 Redaktor: no vo 09.05.2022

Košice: Spolu 26 jednotlivcov a kolektívov z oblasti vedy, výskumu, zdravotníctva, umenia, kultúry a športu si v sobotu popoludní v Historickej radnici na Hlavnej ulici prevzalo z rúk košického primátora Jaroslava Polačka (nezávislý) Ceny mesta Košice a Ceny, resp. plaketu primátora mesta. O laureátoch Cien mesta za rok 2022 rozhodlo Mestské zastupiteľstvo na základe odporúčania komisie. Tá posudzovala 20 návrhov na ocenenie jednotlivcov a 10 na ocenenie kolektívov, ktoré bolo možné predložiť do 17. januára. Z týchto návrhov ako laureátov tohtoročných ocenení vybrala 8 jednotlivcov a tri kolektívy.

Pavol Hric spracoval digitálne mapy, radil budúcim manželom a založil múzeum

Jedným z ocenených osobností bol aj 66-ročný rodák z Nižného Žipova v okrese Trebišov Pavol Hric, ktorý už vyše 42 rokov žije v metropole východu. Dlhو nemohol uveriť, že práve on je jedným z laureátov Ceny mesta. Hovorí, že je síce srdcom Zemplínčan, no zároveň sa cíti ako plnohodnotný obyvateľ Košíc. Dlhoročný IT manažér si zo záznamu pozrel aj rokovanie Mestského zastupiteľstva, ktoré schvaľovalo držiteľov ocenení, no definitívne uveril, až po tom, keď mu to potvrdili na magistráte mesta. Na odovzdávanie ocenení prišiel z vikendového stretnutia, na ktorom sa zúčastnilo 22 členov ich rodiny a po slávnostnom ceremoniáli sa tam vrátil.

„Bol som naozaj veľmi milo prekvapený, že vôbec niekoho napadlo, aby ma nominoval. Spolu s mojimi spolupracovníkmi sme v meste spracovali viaceré digitálne mapy, s ktorými sa Košičania mohli stretnúť, ak sa potrebovali dozvedieť informácie k svojim pozemkom alebo záhradám. Po sčítaniach obyvateľstva sme spracovali aj topografické rozdelenie slovenských katolíckych diecéz a eparchií a vydali k tomu mapy.“

Spolu s manželkou sa venovali aj príprave mladých ľudí v predmanželských kurzoch. Občiansky sa angažoval aj počas nežnej revolúcie v roku 1989.

„Spoluorganizoval sme štrajk, mítingy pred Štátnou vedeckou knižnicou alebo vydávali časopis. Po roku 1998 som sa prestal politicky angažovať, v súčasnosti je jednou z mojich aktivít založenie Múzea obetí komunizmu na Moyzesovej ulici v Košiciach. To je otvorené od júna minulého roka a chceme v ňom najmä mladým ľuďom priblížiť toto obdobie našej histórie.“

KTO ZÍSKAL CENU MESTA KOŠICE?

Jednotlivci:

Ing. Ladislav Góž – za dlhoročnú aktívnu verejnoprospešnú činnosť pre rozvoj mesta a komunity

Ing. Pavol Hric – za významný celoživotný prínos v oblasti duchovného a spoločenského života a angažovanosť za slobodu a spravodlivosť v spoločnosti

plukovník vo výslužbe MUDr. Milan Husťák, in memoriam – za mimoriadne významné pracovné výsledky a celoživotný prínos v oblasti otorinolaryngológie

Jozef Jurko, in memoriam – za významný celoživotný prínos v kultúrnej, umeleckej a publicistickej činnosti

doc. Mgr. Art. Peter Kerekeš, ArtD. – za vynikajúce tvorivé výkony a významné výsledky v oblasti filmového umenia a reprezentáciu Košíc v oblasti kultúry na Slovensku i v zahraničí

Ľudovít Matyás – za celoživotné zásluhy o rozvoj futbalu a podporu športu v meste Košice

prof. MUDr. Daniel Pella, PhD. – pri príležitosti životného jubilea, za významné vedecké a pedagogické výsledky v oblasti preventívnej kardiológie v celoeurópskom meradle a za rozvoj a modernizáciu Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach

Ľubomír Záhon – pri príležitosti životného jubilea za významný celoživotný osobný a profesionálny prínos v oblasti dramatického umenia v Košiciach.

Kolektívy:

Kolektív Kliniky pediatrickej anestéziológie a intenzívnej medicíny Detskej fakultnej nemocnice Košice – za intenzívnu vysokošpecializovanú starostlivosť o deti v kritických situáciách v rámci celého východoslovenského regiónu

Univerzitná veterinárna nemocnica – za aktívny podiel na realizácii celosvetovej koncepcie spoločného zdravia a významný prínos k zvládnutiu náročných podmienok počas pandémie Covid-19

Vedecký tím Strojníckej fakulty TUKE pod vedením prof. Ing. Tomáša Brestoviča, PhD. – za implementáciu vodíkových technológií v oblasti energetiky a automobilového priemyslu.

KTO ZÍSKAL CENA PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

Jednotlivci:

MUDr. Ján Babík, CSC. – za významný celoživotný osobný a profesionálny prínos v oblasti vývoja liečby popálenín a rekonštrukčnej chirurgie na Slovensku

René Babušik – pri príležitosti životného jubilea, za významný dlhoročný prínos v oblasti športu a podporu mládežníckeho futbalu v meste Košice

Zdeněk Belko – za príkladnú dlhoročnú prácu vodiča mestskej autobusovej dopravy a podporu športu v Košiciach

Jaroslav Dvorský – za dlhoročný prínos v oblasti umenia a reprezentáciu mesta Košice doma i v zahraničí

Marián Forral – za dlhoročný osobný a profesionálny prínos pre rozvoj ZOO Košice

Ján Grega – za aktívny prínos v oblasti kultúry a podporu tradícií v meste Košice

mjr. Dušan Horňák – pri príležitosti významného pracovného jubilea 40 rokov v zložkách požiarnej ochrany za dlhoročný odborný prístup pri zabezpečovaní protipožiarnej bezpečnosti mesta Košice

prof. Ing. Mária Mareková, CSC. – pri príležitosti životného jubilea, za vedeckú a pedagogickú činnosť pri príprave budúcich lekárov a doktorandov v študijnom programe Klinická biochémia

prof. MVDr. Jozef Nagy, PhD. – pri príležitosti životného jubilea, za významný podiel na vybudovaní a rozvoji štruktúry vnútorného systému kvality vzdelávania

prof. MUDr. Alexander Ostró, CSC., MBA – pri príležitosti životného jubilea, za mimoriadny osobný a profesionálny prínos v oblasti medicíny v odbore gynekológia a pôrodnictvo a významnú pedagogickú a publikačnú činnosť

Tatiana Paľovčíková – Paládiová – pri príležitosti životného jubilea za dlhoročný prínos v oblasti kultúry

PhDr. Jarmila Uhríková – pri príležitosti životného jubilea, za významný dlhoročný prínos pri formovaní mládeže v oblasti mediálnej gramotnosti.

Kolektívy:

Florbalový a bedmintonový klub Akademik Technická univerzita Košice – pri príležitosti 20. výročia založenia, za podporu športových talentov v meste Košice a úspešnú reprezentáciu doma a v zahraničí

Športový klub Hornets Košice – za podporu mládežníckeho športu a úspešnú reprezentáciu mesta Košice a Slovenska vo vodnom póle.

KTO ZÍSKAL PLAKETU PRIMÁTORA MESTA KOŠICE?

Ing. Ján PIATKO – za dlhoročnú aktívnu činnosť v prospech seniorov mesta Košice.

Zdroj: kosice.sk, NN

HISTORIK JAKUB DRÁBIK VYSVETLIL, V ČOM TKVIE ÚSPECH FAŠISTOV „VIDIA SA AKO ELITA, KTORÁ ZACHRÁNI NÁROD OD ZÁHUBY“

10. 5. 2022, Zdroj: **Prešovské noviny**, Strany: 6, 7, Vydavateľ: **Petit Press, a.s.**, Autor: **Mária Dudová-Bašistová**, Sentiment: **Positívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**
Dosah: 203 116 GRP: 4,51 OTS: 0,05 AVE: 1461 Eur

Fašizmus je ako vírus, ktorý napadne spoločnosť, kde niečo nefunguje.

Mgr. Jakub Drábik, PhD. je slovenský historik, univerzitný pedagóg a samostatný vedecký pracovník Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Vo svojej vedeckovýskumnej činnosti sa venuje komparatívne výskumu fašizmu, najmä britského a českého fašizmu. V rámci diskusie o fašizme a propagande zavítal na besedu na pôdu **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Poodhalil to, aký je aktuálny pohľad na propagandu i na to, ako to vyzerá v našej spoločnosti.

V dnešnej dobe, napriek tomu, že žijeme takmer 80 rokov od skončenia vojny, je súčasťou nášho slovníka aj slovo fašizmus. Ako by sme ho mohli definovať?

Podobne ako pri iných termínoch z humanitných a spoločenských vied, definícia akéhokoľvek fenoménu je komplikovaná a medzi odborníkmi neexistuje úplná zhoda. Pri fašizme sa ako najlepší spôsob ukazuje definovať ho na základe ideológie. Tá totiž ostáva nemenná, zatiaľ čo rôzne ďalšie prejavy sa menia v závislosti od konkrétneho národného kontextu alebo času. Z tohto vychádzam vo svojej definícii aj ja a fašizmus definujem ako druh revolučného nacionalizmu, vyznačujúci sa obsesívnymi predstavami o rozklade spoločnosti, národnom potupení a snaží sa o dosiahnutie utopického znovuzrodenia pomocou očisty od nepriateľov a vytvorenia nového politického a spoločenského poriadku a nového človeka.

Rozmeňme si to na drobné.

Znie to pomerne komplikovane, no v zásade sa zjednodušene dá povedať, že fašisti sú presvedčení, že národ, prípadne etnikum, rasa či civilizácia, ktorej sa cítia byť súčasťou, je v naliehavom ohrození, kríze a upadá. Tento úpadok majú pritom na svedomí nejakí väčšinou vymyslení nepriatelia. Fašisti teda rozdeľujú spoločnosť na tých „dobrých“, teda „my“ a tých „zlých“, teda „oni.“ Podľa fašistov len keď sa spoločnosť zbaví tých zlých, očistí sa, len potom môže nastať „národné znovuzrodenie“, obroda a vytvorenie novej utopickej spoločnosti a svetlejších zajtrajškov. Fašisti samotní sami seba pritom vidia ako elitu, ktorá ako jediná toto všetko chápe, vidí a je schopná národ zachrániť. Dôležitý je pritom i koncept tzv. organického národa, teda národa, v ktorom má každý svoje miesto a úlohu a má pracovať pre dobro celku. Individualizmus, pluralita či demokracia preto vo fašizme nemajú miesto. Kto má iný názor, je práve oným nepriateľom, ktorého sa treba zbaviť. Fašistický štát je štátom jednej strany, ktorá rozhoduje o všetkom a snaží sa o totalitné ovládnutie človeka a celej spoločnosti.

Prečo práve tento koncept tragédie a konca je pri tejto ideológii v spoločnosti tak úspešný?

Žijeme v komplikovaných časoch, ktoré sa vďaka vývoju technológií a neuveriteľnému pokroku vedy stávajú ešte komplikovanejšími. Spoločnosť pritom stráca staré „istoty“ a záruky. To, čo platilo po generácie, už neplatí. Spôsobuje to, že mnohí ľudia sa cítia vykorenení, nechcú byť súčasťou nového globalizovaného a multikultúrneho sveta, a časti z nich sa môže zdať, že vývoj, ktorý nastáva, je úpadkom, že nesmerujeme tým správnym smerom. Že moderné umenie je dekadentné, že nastáva pokles morálky a podobne. Akonáhle sa ľuďom začne zdať, že tento nimi vnímaný úpadok už presiahol isté pre nich akceptovateľné medze, a keď prestanú veriť demokratickým inštitúciám, keď nadobudnú pocit, že sa nemôžu domôcť spravodlivosti a že ich hlas nie je vypočutý, ľahko sa môžu uchýliť k voľbe extrému, ktorý sľubuje túto spoločnosť odstrániť – či už ľavicovému, alebo pravicovému.

Ako zastaviť? Vraždením ľudí len na základe ich rasy či farby pleti alebo národnosti?

K tomu dospeje fašistická ideológia v praxi. Fašisti nikdy nevypracovali žiadny rozumný program, nepriniesli riešenia. Vedia upozorňovať na problémy, no ako riešenia vedú ponúknuť len demagógiu, propagandu, sociálne inžinierstvo a nakoniec násilie a vojnu. Dnes máme historickú skúsenosť s fašizmom a vieme, že dehumanizačné reči o nepriateľoch a nevyhnutnosti očisty národa sú len prvým krokom na ceste, ktorá končí v masových hrobách a plynových komorách. Vieme, že toto nie je riešenie. Žiaľ, zdá sa, že z dejín sa tvrdohlavo nevieme alebo nechceme poučiť.

Spomínali ste, že títo „spasitelia“ radi využívali napríklad ako znak vychádzajúceho slnka hákový kríž.

Áno, to robila často nacistická propaganda. Mala svoj symbol – hákový kríž – a s ním pracovala. Po nástupe k moci vydala NSDAP sériu pohľadníc s motívom vychádzajúceho slnka, v ktorom bol štylizovaný hákový kríž. Malo to symbolizovať obnovu, obrodu a očistu, ktorú nacisti prinášali. Motív vychádzajúceho slnka je ale častý v propagande väčšiny fašistických strán a hnutí, je to grafické zobrazenie mýtu o znovuzrození, o ktorom hovorím, keď definujem fašizmus. Takýchto propagandistických nástrojov by sme našli veľmi veľa.

O propagande hovoríte aj ako o šírení viery, prečo?

Počas svojho výskumu na doktorandskom štúdiu som sa venoval propagande Britskej únie fašistov. Robil som rozsiahly výskum v Británii a mal som to šťastie, že sa mi podarilo komunikovať aj s dvoma bývalými členmi Britskej únie fašistov. Čo ma počas výskumu a rozhovorov s nimi zaujalo asi najviac, bolo absolútne presvedčenie v správnosť ich ideí. Napriek tomu, že vieme, čo fašizmus spôsobuje, boli aj ako starí páni stále presvedčení, že fašizmus je správna cesta vpred a v tieto idey verili. To ma donútilo premýšľať nad propagandou. Dnes pod ňou totiž rozumieme najmä klamstvá a bezohľadné oportunistické šírenie lží. Pre fašistov to ale lži neboli. A aj keď, samozrejme, fašistická ideológia v mnohom klamala, zároveň fašisti šíрили mnoho zo svojho skutočného presvedčenia. Samotné slovo propaganda ako prvý použil pápež Gregor XV. v roku 1622, keď založil Svätú kongregáciu pre šírenie viery – Sacra Congregatio de Propaganda Fide. V tom období sa katolícka cirkev snažila o rekatolizáciu/protireformáciu v Európe a zároveň o rozšírenie viery v novom svete. Posielala tam misionárov, ktorí mali šíriť, propagovať, katolícku vierouku. Nikto nemôže týchto misionárov a kňazov obviňovať z toho, že by neverili tomu, čo hlásali a šíрили. Naopak, pravdepodobne boli o tom, čo hlásali, hlboko vnútorne presvedčení. Inak by neriskovali svoj život kdesi na severoamerických prériách, juhoamerických džungliach a afrických púšťach. Toto presvedčenie o vlastnej pravde a poslaní majú aj fašisti, aj keď hlásajú čosi veľmi, veľmi odlišné.

Presvedčenie o prave, o viere v čo? V čom tkvie úspech fašistov medzi bežným obyvateľstvom?

Veria, že národ je v ohrození a že s tým treba niečo okamžite robiť. U mnohých je toto presvedčenie tak hlboké, že ich nedokážete racionálnymi argumentami presvedčiť. Fašizmus samotný je ideológia založená na emóciách, nie na racionálnom premýšľaní. Z toho vyplýva aktivizmus členov fašistických hnutí, ktoré demokratické strany nedokážu napodobniť. Fašisti boli ochotní venovať šíreniu svojich ideí čas a energiu, pretože boli absolútne presvedčení o ich správnosti a naliehavosti. Boli presvedčení, že len oni dokážu zachrániť národ, že táto záchrana je ich dejinotvorná misia, dôvod, prečo sú na svete. Boli preto ochotní obliecť si uniformu a pochodovať ulicami aj v časoch a krajinách, kde sa zdalo, že nemajú šancu získať moc, a boli všetkým na smiech, roznášali letáky, lepili plagáty, maľovali na steny heslá a symboly, všetkých vo svojom okolí presvedčovali. To robíte, len keď v idey, ktoré šírite, naozaj veríte. Preto hovorím, že fašistická propaganda je v istom zmysle čiastočne aj šírením viery.

Myslíte si, že aj teraz žijeme časy, keď sa potrebujeme znovuzrodiť? Ako to, že sa nám do parlamentu dostala extrémistická strana aj v 21. storočí?

Fašizmus je idea a idea sa nedá zabiť ani zničiť. Fašizmus tu ostal s nami a vždy tu s nami aj bude. Vždy sa v každej spoločnosti nájde malá skupinka ľudí, ktorí budú presvedčení, že národ je v úpadku, že mu škodia nepriatelia a že ich treba odstrániť a národ zachrániť. Ide o to, aby sa im nepodarilo o svojich ideách presvedčiť kritickú časť populácie.

Fašizmus si predstavte ako vírus. Je tu s nami, no keď máme silný imunitný systém, prípadne sme očkovaní, nikdy neprepukne, a ak áno, jeho priebeh bude mierny. Podobne je to s fašizmom. Pokiaľ stojí štát na pevných nohách, má zdravé inštitúcie a ľudia vedia, že sa môžu spoľahnúť na to, že sa domôžu spravodlivosti, férového zaobchádzania a že ich hlas bude vypočutý, fašizmus nemá šancu. Ak však štát nefunguje, začnú byť fašistické reči o úpadku pre istú časť spoločnosti príťažlivé.

V čom je „tajomstvo úspechu“ nacistov, že im ich propaganda v medzivojnovom období takto fungovala?

Toto je komplexná otázka a na všetky komplexné otázky existuje jedna jednoduchá odpoveď, ktorá je ale chybná. Preto ani ja nemám jednu odpoveď, je to totiž komplexný a veľmi komplikovaný fenomén, vysvetľovanie ktorého by zabralo možno niekoľko kníh, nielen rozhovor. Môžeme si aspoň isté veci ale naznačiť. Veľa Nemcov si napríklad po prvej svetovej vojne uvedomilo, že jedným z dôvodov ich porážky bola prehra v informačnej a propagandistickej vojne. Spojenci mali jednoducho výrazne efektívnejšiu propagandu. Po vojne teda premýšľali, čo s tým. Okrem toho im Versaillská mierová zmluva nedovoľovala silnú armádu ani ťažké zbrane a letectvo. O propagande ale v zmluve nebola reč. Preto sa sústredili najmä na propagandistické techniky, marketing a reklamu. O 20. rokoch minulého storočia v Nemecku by sme mohli hovoriť ako o zlatom veku reklamy. V Nemecku vznikol prvý kurz v marketingu, v roku 1929 sa organizoval Svetový kongres reklamy a podobne.

Nemci teda odhalili, čo človek chce? Krátku, trefnú a vábivú reklamu?

Áno. Netreba príliš zložito hovoriť. Ľudia nemajú ani kapacitu chápať, ani chuť nad tým rozmýšľať, treba to zjednodušiť do symbolov, stereotypov a hovoriť čo najjednoduchším spôsobom, ľudskou rečou. V tomto vychádzali Nemci a neskôr aj nacisti z v tej dobe dostupných psychologických výskumov, do ďalších investovali. Nerobili to len tak, zverili to odborníkovi a systematickej podpore tejto oblasti.

K úspechu ideológie pomohla i odvaha fašistov nebať sa inovácií.

Dá sa toto poznanie pripisovať aj na vrub Adolfovi Hitlerovi?

Hitler bol bezpochyby jeden z najefektívnejších propagandistov 20. storočia. Okrem toho, že mal skutočne dar vycítiť, čo chce jeho publikum počuť, a to z neho urobilo vynikajúceho rečníka, na sebe aj dosť tvrdo pracoval. Dnes napríklad vieme, čo za knihy si Hitler požičiaval v knižnici počas jeho pobytu v Mníchove. Okrem antisemitských, rôznych pseudohistorických kníh a kníh Karla Maya tvorili veľkú časť literatúry, ktorú čítal, práce o reklame a marketingu.

Čo bolo ešte faktorom, ktorý pomohol fašistom k úspechu?

Nacisti a fašisti sa okrem iného nebáli inovácií. Boli prví, ktorí využili pre politickú kampaň lietadlo. V druhom kole prezidentskej kampane v roku 1932 využil Hitler ako prvý lietadlo a začal lietať ponad Nemecko. S tým prišlo heslo – Vodca nad Nemeckom. Nemci vnímali, že je to u nich zlé, očakávali mesiáša – a zrazu prišiel Hitler z lietadla, z nebies. Obehol Nemecko a rečnil pred miliónmi ľudí. Okrem toho začali masívne používať gramofónové platne, film a podobne. Svoj odkaz pritom komunikovali v jednoduchých vzorcoch, stereotypoch, symbolike, prezentovali čierno-biely obraz sveta.

S medzivojnovým obdobím sa spája aj rozmach filmu a jeho cielené využívanie pre potreby propagandy.

Áno, v tom boli takisto veľmi efektívni. Mnoho ľudí si napríklad myslí, že väčšina filmov v nacistickom Nemecku boli propagandistické. Nie je to pravda. Z 1500 filmov v rokoch 1933 – 1945 bolo len 96 propagandistických. Joseph Goebbels, ríšsky minister pre propagandu, veľmi dobre cítil, že nemôže do ľudí pumpovať propagandu každý deň, lebo tomu nikto nebude veriť. Nechal teda aj komédie, romantické filmy, medzi ktoré sem-tam pridal nejaký propagandistický film. Goebbels to najprv skúšal na menšom publiku, a keď oni povedali nie, tak ho stiahli a nevysielali, prípadne prerobili. Najbrutálnejšie antisemitské filmy bežná nemecká verejnosť odmietala, a tak sa nacisti snažili skôr napríklad o historické drámy, kde na pozadí nejakého príbehu ukazovali, ako sú vlastne za všetko nešťastie zodpovední Židia. Odkaz bol pritom veľmi nenápadný.

Takže aj tých „pár“ filmov v porovnaní s celkovým počtom mohlo dostatočne napumpovať adrenalín?

Filmy určite zohrávali svoju rolu. Napríklad, keď boli z nejakého mesta naplánované deportácie, pár mesiacov predtým začali púšťať v kinách filmy s antisemitskou tematikou. Aby do hláv ľudí dostali, že Židia sú zlí. Keď potom prišli deportačné vlaky, ľudia už boli voči tomu ľahostajní a mnohokrát nerobili nič. Išlo o premyslené používanie filmu.

A čo využívanie rádiového prenosu?

Samozrejme, aj tam boli nacisti ďaleko pred svojou konkurenciou. Goebbels si dal veľmi záležať na tom, aby každá nemecká domácnosť mala rádio, a zároveň aby mal vysielanie prísne pod kontrolou. Podobne ako pri filmoch však bol veľmi opatrný a s výnimkou Adolfa Hitlera nenechal nacistických lídrov len tak rečniť, koľko sa im zapáči. Kľúčom bolo mať v rádiu čo najviac zábavného programu a hudby, aby to ľudia počúvali. Pomedzi to naservíroval v malých množstvách nenápadne propagandu. V roku 1939 malo v Nemecku 70 % domácností rádio, ktoré bolo plne pod kontrolou nacistov.

V čom pramenila táto jeho opatrnosť či skôr prefíkanosť?

So ľžami treba opatrne, lebo ľudia ich môžu prekuknúť, a tak by sa stali absolútne nedôveryhodní. A to oni nechceli. Nemci boli najvzdelanejším národom vtedajšieho sveta, nacisti sa tomu museli prispôbiť. Napríklad Hitler zakázal používanie Protokolov sionských mudrcov v nacistickej propagande. Už vtedy sa totiž veľmi dobre vedelo, že ide o podvod. Nacisti sa snažili robiť všetko „v súlade so zákonom“ a budiť dojem legitimity.

Táto mediálna manipulácia napríklad vyvolala dojem dokonalej nemeckej armády.

Áno, to je popri dial'niciach či „ekonomickom zázraku“ jedna z propagandistických tém, ktorá funguje dodnes. Keď sa dnes pozeráme na vojnové dokumenty z druhej svetovej vojny, vidíme to, čo chceli Goebbels a Hitler, aby sme videli. Nacisti vytvorili špeciálne propagandistické jednotky, ktoré chodili s armádou na front a fotili a točili. Tieto zábery potom schválil Goebbels a dostali sa ďalej, do svetových tlačových agentúr a podobne. Na obrázkoch vidíme motorizovanú modernú nemeckú armádu valiacu sa neohrozene po nepriateľských územiach. Čo nevidíme, je realita – že nemecká armáda bola jedna z najmenej motorizovaných na svete a premiestňovala sa pešo alebo na koňoch a vozoch. Namiesto vyčerpaných, zablatených a znechutených nemeckých vojakov videl svet svalnatých vysokých blondiakov na najnovších tankoch a v kokpitoch najmodernejších lietadiel. Tých záberov vzniklo veľmi veľa a je prirodzené, že dokumentaristi používajú to, čo majú k dispozícii. Vytvára to ale nie celkom pravdivý obraz a ukazuje, ako nacistická propaganda vlastne funguje dodnes.

Ako sa však podarilo Hitlerovi vyvolať v obyvateľoch tak mocný odpor voči svojim susedom, ktorý pokračoval vyvázaním do koncentračných táborov?

To je znova veľmi komplexný problém, na ktorý neexistuje jednoduchá odpoveď. Medzi kľúčové veci by som ale zaradil dehumanizáciu celých vrstiev spoločnosti. Hitler tvrdil, že je ako Robert Koch politiky, že Koch objavil baktériu tuberkulózy a cholery a že on objavil baktériu Žida ako politickú chorobu. V tomto duchu sa o Židoch vyjadrovala celá nacistická propaganda – nie ako o ľuďoch, ale ako o čomsi menej, podľuďoch (Untermensch) nehodných žitia. Židov zobrazovali ako potkanov, pavúkov, prasatá, hady, príšery a podobne, čím sa snažili v ľuďoch vyvolať odpor a dojem, že deportácie, prípadne vraždenie Židov nie je nemorálne, ale, naopak, racionálna povinnosť každého Nemca. Hovorili o Židoch ako o nádore na národnom organizme. Len ak sa tento nádor vyreže, bude národný organizmus zdravý. Fašistický mýtus o znovuzrození prostredníctvom očisty tým priviedli do jeho najradikálnejšieho vyjadrenia, do biologickej očisty.

Dnes žijeme s dýchaním vojny za krkom. Aký pohľad bol na problematiku vojny zo strany fašistov?

Pre fašistov bola vojna v zásade pozitívna vec, vnímali ju ako očistu. Hovorili, že vojna je pre muža to, čo pôrod pre ženu – síce je to bolestivé, ale len tak sa dá zabezpečiť prežitie národa. U nás v Československu napríklad Radola Gajda, vodca Národnej obce fašistickej, hovoril o vojne ako o „očistnej kríze“, ktorú prirovnával k búrke – po búrke sa totiž podľa neho príroda rýchlejšie obnovila, bez búrok by zahynula.

Historik Jakub Drábik. Foto:(Vladimír Šimíček)

Autor: Mária Dudová-Bašistová

HISTORIK JAKUB DRÁBIK VYSVETLIL, V ČOM TKVIE ÚSPECH FAŠISTOV

Fašizmus je ako vírus, ktorý napadne spoločnosť, kde niečo nefunguje.

Mgr. Jakub Drábik, PhD. je slovenský historik, univerzitný pedagóg a samostatný vedecký pracovník Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Vo svojej vedeckovyskumnej činnosti sa venuje komparatívnemu výskumu fašizmu, najmä britského a ľahšieho fašizmu. V rámci diskusií o fašizme a propagande zavlital na besedu na pôdu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Poodhalil to, aký je aktuálny pohľad na propagandu i na to, ako to vyzera v našej spoločnosti.

V dnešnej dobe, napriek tomu, že žijeme takmer 80 rokov od skončenia vojny, je súčasťou nášho slovníka aj slovo fašizmus. Ako by sme ho mohli definovať?

Podobne ako pri iných termínoch z humanitných a spoločenských vied, definícia akéhokoľvek fenoménu je komplikovaná a medzi odborníkmi neexistuje úplná zhoda. Pri fašizme sa ako najlepší spôsob ukazuje definovať ho na základe ideológie. Tá totiž ostáva nemenná, zatiaľ čo rôzne ďalšie prejavy sa menia v závislosti od konkrétneho národného kontextu alebo času. Z tohto vychádzam vo svojej definícii aj ja a fašizmus definujem ako druh revolučného nacionalizmu, vyznačujúci sa obsesívnymi predstavami o rozklade spoločnosti, národnom potupení a snaží sa o dosiahnutie utopického znovuzrodenia pomocou očisty od nepriateľov a vytvorenia nového politického a spoločenského poriadku a nového človeka.

Rozmešme si to na drobné.

Znie to pomerne komplikovane, no v zásade sa zjednodušene dá povedať, že fašisti sú presvedčení, že národ, prípadne etnikum, rasa či civilizácia, ktorej sa cítia byť súčasťou, je v naliehavom ohrození, kríze a upadá. Tento úpadok majú pritom na svedomí nejakí väčšinou vymyslení nepriatelia. Fašisti teda rozdeľujú spoločnosť na tých „dobrych“, teda „my“ a tých „zlých“, teda „oni“. Podľa fašistov len keď sa spoločnosť zbaví tých zlých, očistí sa, len potom môže nastať „národné znovuzrodenie“, obroda a vytvorenie novej utopického spoločnosti a svetelých zajtrajškov. Fašisti samotní sami seba pritom vedia ako elitu, ktorá ako jedinú toto všetko chápe, vidí a je

schopná národ zachrániť. Dôležitý je pritom i koncept tzv. organického národa, teda národa, v ktorom má každý svoje miesto a úlohu a má pracovať pre dobro celku. Individualizmus, pluralita či demokracia preto vo fašizme nemajú miesto. Kto má iný názor, je práve oným nepriateľom, ktorého sa treba zbaviť. Fašistický štát je štátom jednej strany, ktorá rozhoduje o všetkom a snaží sa o totalitné ovládnutie človeka a celej spoločnosti.

Prečo práve tento koncept tragédie a konca je pri tejto ideológii v spoločnosti tak úspešný?

Žijeme v komplikovaných časoch, ktoré sa vďaka vývoju technológií a neuvriteľnému pokroku vedy stávajú ešte komplikovanejšími. Spoločnosť pritom stráca staré „istoty“ a záruky. To, čo platilo po generácie, už neplatí. Spôsobuje to, že mnohí ľudia sa cítia vykokorenení, nechcú byť súčasťou nového globalizovaného a multikulturného sveta, a časti z nich sa môže zdať, že vývoj, ktorý nastáva, je úpadkom, že ne-smerujeme tým správnym smerom. Že moderné umenie je dekadentné, že nastáva pokles morálky a podobne. Akonáhle sa ľudom začne zdať, že tento ním vnímaný úpadok už presiahol isté pre nich akceptovateľné medze, a keď prestanú veriť demokratickým inštitúciám, keď nadobudnú pocit, že sa nemôžu domôcť spravodlivosti a že ich hlas nie je vypočutý, ľahko sa môžu uchýliť k voľbe extrému, ktorý sľubuje túto spoločnosť odstrániť – či už ľavicovému, alebo pravicovému.

Ako zastaviť? Vraždením ľudí len na základe ich rasy či farby pleti alebo narodnosti?

K tomu dospeje fašistická ideológia v praxi. Fašisti nikdy nevypracovali žiadny rozumný program, nepri-niesli riešenia. Vedľa upozorňovať na problémy, no ako riešenia vedľa ponúknuť len demagogiu, propagandu, sociálne inžinierstvo a nakoniec násilie a vojnu. Dnes máme historickú skúsenosť s fašizmom a vieme, že dehumanizačné reči o nepriateľoch a nevyhnutnosti očisty národa sú len prvým krokom na ceste, ktorá končí v masových hrobách a plynových komorách. Vieme, že toto nie je riešenie. Žiaľ, zdá sa, že z dejín sa tvrdohlavo nevieme

Historik Jakub Drábik. Foto (Vladimír Smiček)

alebo nechceme poučiť.

Spomínali ste, že tieto „spasiteľia“ radi využívali napríklad ako znak vychádzajúceho slnka hákovú križ.

Áno, to robila často nacistická propaganda. Mala svoj symbol – hákovú križ – a s ním pracovala. Po nástupe k moci vydala NSDAP sériu pohľadníc s motívom vychádzajúceho slnka, v ktorom bol štýlovaný hákovú križ. Malo to symbolizovať obnovu, obrodu a očistu, ktorú nacisti prinášali. Motív vychádzajúceho slnka je ale častý v propagande väčšiny fašistických strán a hnutí, je to grafické zobrazenie mýtu o znovuzrození, o ktorom hovorím, keď definujem fašizmus. Takýchto propagandistických nástrojov by sme našli veľmi veľa.

O propagande hovoríte aj ako o šírení viery, prečo?

Počas svojho výskumu na doktorandskom štúdiu som sa venoval propagande Britskej únie fašistov. Robili som rozsiahly výskum v Británii a mal som to šťastie, že sa mi podarilo komunikovať aj s dvoma bývalými členmi Britskej únie fašistov. Co ma počas výskumu a rozhovorov s nimi zaujalo asi najviac, bolo absolútne presvedčenie v správnosť ich ideí. Napriek tomu, že vieme, čo fašizmus spôsobuje, boli aj ako starí páni stále presvedčení, že fašizmus je správna cesta vpred a v tieto idey verili. To ma donútilo premýšľať nad propagandou. Dnes pod ňou totiž rozumieme najmä

klamstvá a bezohľadné oportunistické šírenie lži. Pre fašistov to ale lži neboli. A aj keď, samozrejme, fašistická ideológia v mnohom klamala, zároveň fašisti šíрили mnoho zo svojho skutočného presvedčenia. Samotné slovo propaganda ako prvý použil pápež Gregor XV. v roku 1622, keď založil Svätú kongregáciu pre šírenie viery – Sacra Congregatio de Propaganda Fide. V tom období sa katolícka cirkev snažila o rekatolizáciu/protireformáciu v Európe a zároveň o rozšírenie viery v novom svete. Posielala tam misiónárov, ktorí mali šíriť, propagovať, katolícku vierouku. Nikto nemôže týchto misiónárov a kňazov obviňovať z toho, že by neverili tomu, čo hlásali a šířili. Naopak, pravdepodobne boli o tom, čo hlásali, hlboko vnútorné presvedčení. Inak by neriskovali svoj život kdesi na severoamerických prérkách, juhoamerických džungľách a afrických púšťach. Toto presvedčenie o vlastnej pravde a poslani majú aj fašisti, aj keď hlásajú čosi veľmi, veľmi odlišné.

Presvedčenie o prave, o viere v čo? V čom tkvie úspech fašistov medzi bežným obyvateľstvom?

Veria, že národ je v obrození a že s tým treba niečo okamžite robiť. U mnohých je toto presvedčenie tak hlboké, že ich nedokážete racionálnymi argumentami presvedčiť. Fašizmus samotný je ideológia založená na emóciách, nie na racionálnom premýšľaní. Z toho vyplýva aktiviz-

mus členov fašistických hnutí, ktoré demokratické strany nedokážu napodobniť. Fašisti boli ochotní venovať šíreniu svojich ideí čas a energiu, pretože boli absolútne presvedčení o ich správnosti a naliehavosti. Boli presvedčení, že len oni dokážu zachrániť národ, že táto záchrana je ich dejinotvorná misia, dôvod, prečo sú na svete. Boli preto ochotní obliecť si uniformu a pochodovať ulicami aj v časoch a krajinách, kde sa zdálo, že nemajú šancu získať moc, a boli všetkým na smiech, roznášali letáky, lepiť plagáty, malovali na stenách heslá a symboly, všetkých vo svojom okolí presvedčali. To robíte, len keď v idey, ktoré šírite, naozaj veríte. Preto hovorím, že fašistická propaganda je v istom zmysle čiastočne aj šírením viery.

Myslíte si, že aj teraz žijeme časy, keď sa potrebujeme znovuzrodiť? Ako to, že sa nám do parlamentu dostala extrémistická strana aj v 21. storočí?

Fašizmus je idea a idea sa nedá zabíť ani zničiť. Fašizmus tu ostal s nami a vždy tu s nami aj bude. Vždy sa v každej spoločnosti nájde malá skupinka ľudí, ktorí budú presvedčení, že národ je v úpadku, že mu škodia nepriatelia a že ich treba odstrániť a národ zachrániť. Ide o to, aby sa im nepodarilo o svojich ideách presvedčiť kritickú časť populácie. Fašizmus si predstavte ako vírus. Je tu s nami, no keď máme silný imunitný systém, prípadne sme očkova-

ní, nikdy neprepukne, a ak áno, jeho priebeh bude mierny. Podobne je to s fašizmom. Pokiaľ stojí štát na pevných nohách, má zdravé inštitúcie a ľudia vedia, že sa môžu spoľahnúť na to, že sa domôžu spravodlivosti, férového zaobchádzania a že ich hlas bude vypočutý, fašizmus nemá šancu. Ak však štát nefunguje, začnú byť fašistické reči o úpadku prístu časť spoločnosti prítlačlivé.

V čom je „tajomstvo úspechu“ nacistov, že im ich propaganda v medzivojnovom období takto fungovala?

To je komplexná otázka a na všetky komplexné otázky existuje jedna jednoduchá odpoveď, ktorá je ale chýbná. Preto ani ja nemám jednu odpoveď, je to totiž komplexný a veľmi komplikovaný fenomén, vysvetľovanie ktorého by zabralo možno niekoľko kníh, niekoľko rozhovorov. Môžeme si aspoň isté veci ale naznačiť. Veľa Nemcov si napríklad po prvej svetovej vojne uvedomilo, že jedným z dôvodov ich porážky bola prehra v informačnej a propagandistickej vojne. Spojenci mali jednoducho výrazne efektívnejšiu propagandu. Po vojne teda presýšľali, čo s tým. Okrem toho im Versailleská mierová zmluva nedovoľovala silnú armádu ani ťažké zbrane a letectvo. O propagande ale v zmluve nebola reč. Preto sa sústreďovali najmä na propagandistické techniky, marketing a reklamu. O 20. rokoch minulého storočia v Nemecku by sme mohli hovoriť ako o zlatom veku reklamy. V Nemecku vznikol prvý kurz v marketingu, v roku 1929 sa organizoval Svetový kongres reklamy a podobne.

Nemci teda odhalili, čo človek chce? Krátko, trefnu a väbivú reklamu?

Áno. Netreba príliš zložito hovoriť. Ľudia nemajú ani kapacitu chápať, ani chuť naďalej rozmýšľať, treba to zjednodušiť do symbolov, stereotypov a hovorív čo najjednoduchším spôsobom, ľudskou rečou. V tomto vychádzali Nemci a neskôr aj nacisti z tej doby dostupných psychologických výskumov, do ďalších investovali. Nerobili to len tak, zverili to odborníkovi a systematicky podporovali teoretickú

Pokračovanie na strane 7

„VIDIA SA AKO ELITA, KTORÁ ZACHRÁNI NÁROD OD ZÁHUBY“

K úspechu ideológie pomohla i odvaha fašistov nebáť sa inovácií.

Pokračovanie zo strany 6

Dá sa toto poznanie pripisovať aj na vrub Adolfovi Hitlerovi?

Hitler bol bezpochyby jeden z najefektívnejších propagandistov 20. storočia. Okrem toho, že mal skutočne dar vyciť, čo chce jeho publikum počuť, a to z neho urobilo vynikajúceho rečníka, na seba aj dosť tvrdo pracoval. Dnes napríklad vieme, čo za knihy si Hitler požíval v knižnici počas jeho pobytu v Mníchove. Okrem antisemitských, rôznych pseudohistorických kníh a kníh Karla Maya tvorili veľkú časť literatúry, ktorú čítal, práce o reklame a marketingu.

Čo bolo ešte faktorom, ktorý pomohol fašistom k úspechu?

Nacisti a fašisti sa okrem iného nebáli inovácií. Boli prví, ktorí využili pre politickú kampaň lietadlo. V druhom kole prezidentskej kampane v roku 1932 využil Hitler ako prvý lietadlo a začal lietat ponad Nemecko. S tým prišlo heslo - Vodca nad Nemeckom. Nemci vnímali, že je to u nich zlé, očakávali mesiaša - a zrazu prišiel Hitler z lietadla, z nebies. Obehol Nemecko a rečnil pred miliónmi ľudí. Okrem toho začali masívne po-

užívať gramofónové platne, film a podobne. Svoj odkaz pritom komunikovali v jednoduchých vzoroch, stereotypoch, symbolike, prezentovali čierno-biely obraz sveta.

S medzivojnovým obdobím sa spája aj rozmach filmu a jeho cieľové využívanie pre potreby propagandy.

Áno, v tom boli takisto veľmi efektívni. Mnoho ľudí si napríklad myslí, že väčšina filmov v nacistickom Nemecku boli propagandistické. Nie je to pravda. Z 1500 filmov v rokoch 1933 - 1945 bolo len 96 propagandistických. Joseph Goebbels, ríšsky minister pre propagandu, veľmi dobre cítil, že nemôže do ľudí pumpovať propagandu každý deň, lebo tomu nikto nebudie veriť. Nechal teda aj komédie, romantické filmy, medzi ktoré sem-tam pridal nejaký propagandistický film. Goebbels to najprv skúsil na menšom publiku, a keď oni povedali nie, tak ho stiahli a nevyšiel, prípadne prerobil. Najbrutálnejšie antisemitské filmy bežná nemecká verejnosť odmietala, a tak sa nacisti snažili skryť napríklad o historické drámy, kde na pozadí nejakého príbehu ukazovali, ako sú vlastne za všetko nešťastie zodpovední Židia. Odkaz bol pritom veľmi nenápadný.

Takže aj tých „par“ filmov v porovnaní s celkovým počtom mohlo dostatočne napumpovať adrenalin?

Filmy určite zohrávali svoju rolu. Napríklad, keď boli z nejakého mesta naplánované deportácie, pár mesiacov predtým začali púšťať v kinách filmy s antisemitskou tematikou. Aby do hláv ľudí dostali, že Židia sú zlí. Keď potom prišli deportačné vlaky, ľudia už boli voči tomu ľahostajní a mnohokrát nerobili nič. Išlo o premyslené používanie filmu.

A čo využívanie rádiového prenosu?

Samozrejme, aj tam boli nacisti ďaleko pred svojou konkurenciou. Goebbels si dal veľmi záležať na tom, aby každá nemecká domácnosť mala rádio, a zároveň aby mal vysielanie prísne pod kontrolou. Podobne ako pri filmoch však bol veľmi opatrný a s výnimkou Adolfa Hitlera nenechal nacistických lídrov len tak rečniť, koľko sa im zapáči. Kľúčom bolo mať v rádiu čo najviac zábavného programu a hudby, aby to ľudia počúvali. Po medzi to naserviroval v malých množstvách nenápadne propagandu. V roku 1939 malo v Nemecku 70 % domácností rádio, ktoré bolo plne pod kontrolou nacistov.

V čom pramenila táto jeho opatrnosť či skôr prefikanosť?

So ľzami treba opatrne, lebo ľudia ich môžu preuknúť, a tak by sa stali absolútne nedôveryhodní. A to oni nechceli. Nemci boli najvzdelanejším národom vtedajšieho sveta, nacisti sa to museli prispôbiť. Napríklad Hitler zakázal používanie Protokolov sionistických mudrcov v nacistickej propagande. Už vtedy sa totiž veľmi dobre vedelo, že ide o podvod. Nacisti sa snažili robiť všetko „súlade so zákonom“ a budiť dojem legitimity.

Táto mediálna manipulácia napríklad vyvolala dojem dokonalej nemeckej armády.

Áno, to je popri diaľnicach či „ekonomickom zázraku“ jedna z propagandistických tém, ktorá funguje dodnes. Keď sa dnes pozeráme na vojnové dokumenty z druhej svetovej vojny, vidíme to, čo chceli Goebbels a Hitler, aby sme videli. Nacisti vytvorili špeciálne propagandistické jednotky, ktoré chodili s armádou na front a fotili a točili. Tieto zábery potom schválil Goebbels a dostali sa ďalej, do svetových tlačových agentúr a podobne. Na obrázkoch vidíme motorizovanú modernú nemeckú ar-

mádu valiacu sa neohrozene po nepriateľských územiach. Čo nevidíme, je realita - že nemecká armáda bola jedna z najmenej motorizovaných na svete a premiestňovala sa pešo alebo na koňoch a vozoch. Namiesto vyčerpaných, zablatených a znechutených nemeckých vojakov videl svet svalinatých vysokých blondiakov na najnovších tankoch a v kokpitoch najmodernejších lietadiel. Tých záberov vzniklo veľmi veľa a je prirodzené, že dokumentaristi používajú to, čo majú k dispozícii. Vytvára to ale nie celkom pravdivý obraz a ukazuje, ako nacistická propaganda vlastne funguje dodnes.

Ako sa však podarilo Hitlerovi vyvolať v obyvateľoch tak mocný odpor voči svojim susedom, ktorý pokračoval vyvažovaním do koncentračných táborov?

To je znova veľmi komplexný problém, na ktorý neexistuje jednoduchá odpoveď. Medzi kľúčové veci by som ale zaradil dehumanizáciu celých vrstiev spoločnosti. Hitler tvrdil, že je ako Robert Koch politiky, že Koch objavil baktériu tuberkulózy a choleru a že on objavil baktériu Žida ako politickú chorobu. V tomto duchu sa o Židoch vyjadrovala celá nacistická propaganda - nie ako o ľu-

doch, ale ako o čomsi menej, podľudoch (Untermensch) nehodných žitia. Židov zobrazovali ako potkanov, pavúkov, prasatá, hady, príšery a podobne, čím sa snažili v ľuďoch vyvolať odpor a dojem, že deportácie, prípadne vraždenie Židov nie je nemorálne, ale, naopak, racionálna povinnosť každého Nemca. Hovorili o Žšoch ako o nádore na národnom organizme. Len ak sa tento nádor vyreže, bude národný organizmus zdravý. Fašistický mýtus o znovuzrodení prostredníctvom očisty tým priviedli do jeho najradikálnejšieho vyjadrenia, do biologickej očisty.

Dnes žijeme s dýchaním vojny za krkcom. Aký pohľad bol na problematiku vojny zo strany fašistov?

Pre fašistov bola vojna v zásade pozitívna vec, vnímali ju ako očistu. Hovorili, že vojna je pre muža to, čo pôrod pre ženu - síce je to bolestivé, ale len tak sa dá zabezpečiť prežitie národa. U nás v Československu napríklad Radola Gajda, vodca Národnej obce fašistickej, hovoril o vojne ako o „očistnej kríze“, ktorú prirovnával k búrke - po búrke sa totiž podľa neho príroda rýchlejšie obnovila, bez bábok by zahynula.

▪ Mária Duřová-Balístová

POSLANCI PSK BUDÚ VOLIŤ NOVÉHO HLAVNÉHO KONTROLÓRA

Prešovski krajski poslanci si utčili zosnulého hlavného kontrolóra. Volia nového. Miklošovho nástupcu vyberú 13. júna.

PREŠOV Zastupiteľstvo Prešovského samosprávneho kraja (PSK) sa zišlo v pondelok (2. 5.) dopoludnia na mimoriadnom online rokovaní. Dôvodom bolo, že hlavný kontrolór župy Miroslav Miklós nedávno skončil.

Symbolická minúta ticha

„Aj keď je toto zastupiteľstvo konané takto na diaľku, poprosil by som vás o chvíľku ticha za Míra,“ povedal poslancom župan Milan Majerský (KDH). Pripustil, že radšej by toto zasadnutie nezvolával, ale nemal na výber.

Volba hlavného kontrolóra

Na programe bol prakticky

jediný bod. Volba hlavného kontrolóra - deň konania, spôsob a vykonanie voľby. „Aby sme zadostučinili zákonu, bolo potrebné zvoliť toto zastupiteľstvo,“ uviedol predsedajúci a konkretizoval, že zákon predpisuje zákonné lehoty pre novú voľbu hlavného kontrolóra v takejto situácii.

Schválenie bez rozpravy

Poslanci si utčili zosnulého Miroslava Miklósa minútou ticha a pietno-pracovnú atmosféru rokovania nerušili. Nevystúpili ani v rozprave k návrhu voľby hlavného kontrolóra, ani v bode rôzne. Po skončení zasadnutia zastupiteľstva sa konalo rokovanie rady PSK.

Jej členovia sa zišli prezentčne na pôde úradu.

Uzávierka a voľba

Nového hlavného kontrolóra budú poslanci ZPSK voliť 13. júna. Uzávierka prihlášok bude 27. mája.

Posledná voľba hlavného kontrolóra prešovskej župy bola kuriózna.

O víťazovi, pri rovnosti hlasov v druhom kole, rozhodol žreb.

Vítazom a novým hlavným kontrolórom sa tak stal Miroslav Miklós.

Jeho protikandidát a predchodca na tomto poste Jozef Hudák neuspel.

Dnes je Hudák hlavným kontrolórom košickej župy.

Kto môže byť hlavným kontrolórom

Zastupiteľstvo poverilo predsedu Prešovského samosprávneho kraja vyhlásením na úradnej tabuli a na webovej stránke kraja deň konania voľby hlavného kontrolóra najmenej 40 dní pred dňom konania voľieb. Zoberalo na vedomie podrobnosti a spôsob vykonania voľby hlavného kontrolóra, ustanovené v zákone o samosprávnych krajoch, i kvalifikačné predpoklady, ktoré musia kandidáti spĺňať. Konkrétne ide o ukončenie vyššieškolského vzdelania prvého stupňa ekonomického, právnického alebo technického smeru.

▪ Michal Frank

▪ Miroslav Miklós, niekdajší hlavný kontrolór PSK, zomrel náhle a nečakane. Foto: (archív PSK)